

ПОУЛЬ В.С.,

завідувач відділу методичного забезпечення
оздоровчої функції освіти
Донецького обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

УДК 376.1

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ОЗДОРОВЧОЇ ФУНКЦІЇ ОСВІТИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розкриваються особливості організації моніторингових досліджень оздоровчої функції освіти в Донецькій області. Обґрунтовуються можливості методичного супроводу цих досліджень з метою ефективного забезпечення здоров'язбережувального навчально-виховного процесу.

Ключові слова: моніторинг оздоровчої функції освіти, стан здоров'я дітей, методичний супровід моніторингових досліджень.

В статье раскрываются особенности организации мониторинговых исследований оздоровительной функции образования в учебных учреждениях Донецкой области. Обосновываются возможности методического сопровождения этих исследований с целью эффективного обеспечения здоровья сохраняющего учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: мониторинг оздоровительной функции образования, состояние здоровья детей, методическое сопровождение мониторинговых исследований.

In article features of the organization of monitoring researches of improving function of education in educational institutions of Donetsk region reveal. Possibilities of methodical maintenance of these researches for the purpose of effective providing health of keeping teaching and educational process locate.

Keywords: monitoring of improving function of education, state of health of children, methodical maintenance of monitoring researches.

Постановка проблеми. Здоров'я є благом і ресурсом, від ступеня володіння яким залежить рівень задоволення практично всіх потреб людини. Воно значною мірою визначає спосіб і стиль людського життя і є найважливішою умовою самореалізації особистості. Стає очевидним, що в нових соціально-економічних умовах реформування життя складається принципово новий підхід до здоров'я, яке стає базовою властивістю людини в системі ринкових відносин, її суб'єктивною цінністю. І дуже важливо, щоб здоровий спосіб життя посів чільне місце в ієрархії життєвих цінностей.

Саме тому одним із головних завдань сучасного суспільства є створення такої системи освіти, яка б не лише виховувала освічену культурну людину, а й зберігала і зміцнювала її здоров'я, що неможливо без постійного відслідкування ефективності реалізації її оздоровчої функції.

Аналіз останніх публікацій. Міністерством освіти і науки України звертається увага на те, що закладам освіти *необхідно* [3, 4]:

- з'ясовувати стан здоров'я учасників навчально-виховного процесу, оскільки саме від цього залежить визначення системи роботи навчальних закладів зі здоров'язбереження та здоров'яформування, організація відповідної просвітницької та корекційної роботи;

- систематично проводити роз'яснювальну роботу серед батьків щодо необхідності контролю за реальним станом здоров'я дітей та інформувати про це адміністрацію навчального закладу;

- спрямовувати роботу педагогічного колективу на надання допомоги дітям з метою усвідомлення ними реального стану свого здоров'я та заходів, спрямованих на його збереження.

Проголошення здоров'я молоді нашої держави [1] та якості освіти національними пріоритетами обумовлює потребу запровадити цілісну систему моніторингу, який розуміється як система збирання, опрацювання та розповсюдження інформації про діяльність освітньої системи, що забезпечує безперервне відстеження її стану і прогноз розвитку. Об'єктом моніторингу можуть бути як окремі підсистеми освіти, так і різні аспекти й процеси, що відбуваються у цій системі.

Так, підсистемою розвитку регіональної освіти [7] є програма «Моніторинг оздоровчої функції освіти» [11], тому що саме організація здоров'язберігаючого процесу та здоров'яформування дітей повинна відбуватися на тлі постійного моніторингу здоров'я учнів; тільки його показники дають достовірну інформацію про правильність дій педагогічних колективів у цьому напрямку.

Метою статті є розкриття особливостей організації моніторингу оздоровчої функції освіти як інструменту відстеження ефективності роботи навчальних закладів щодо забезпечення умов отримання дітьми високого рівня освітніх послуг без втрат для здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж визначити напрямки діяльності навчальних закладів з організації здоров'язбережувального

навчального процесу, просвітницької та корекційної роботи, необхідно чітко визначити особливості порушень у стані здоров'я дітей у конкретній школі, дошкільному закладі. На розв'язання даного питання в 2002 році була розроблена та затверджена регіональна програма «Моніторинг оздоровчої функції освіти», у якій визначені основні завдання, принципи, напрямки її реалізації, інструментарій, а саме:

Мета моніторингу оздоровчої функції освіти:

- Виявлення тенденцій у стані здоров'я учасників освітнього процесу, корекція та прогнозування здоров'язбережувального педагогічного процесу на підставі моніторингових досліджень.

- Сприяння створенню єдиного інформаційного простору, спрямованого на формування у дітей свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я громадян як найвищої цінності, засад здорового способу життя.

Завдання:

- виявлення рівня та динаміки оздоровчої функції освіти конкретного навчального закладу;
- встановлення факторів, які позитивно або негативно впливають на здоров'я учнів і вчителів;
- прогнозування здоров'язбережувальної інфраструктури освітніх установ (раціональної організації навчальної діяльності, стану здоров'я учнів і педагогів, здоров'язбережувальних заходів).

Визначені основні етапи її впровадження (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи моніторингових досліджень

№	Етап	Зміст діяльності
1	Підготовчий	- Визначення методологічних і теоретичних засад моніторингу оздоровчої функції освіти; - розробка програми моніторингу; - розробка системи основних показників і критеріїв оцінки рівня складових здоров'я; - розробка та апробація інструментарію моніторингу оздоровчої функції освіти.
2	Діагностичний	- Моніторингові відстеження основних складових здоров'я.
3	Аналітико-прогностичний	- аналіз анкет, тестів, таблиць; - виявлення тенденцій з проблеми; - узагальнення, обґрунтування результатів.
4	Корекційний	- клінічні заходи; - фізіологічні заходи; - фізичні заходи; - психологічні заходи; - соціально-громадські заходи; - валеологічні заходи.
5	Підсумково-прогностичний	- оцінка стану об'єкта моніторингу; - узагальнення, обґрунтування результатів; - розробка висновків про відповідність обраних цілей і завдань моніторингу; - подальше прогнозування розвитку здоров'язбережувальної інфраструктури закладу з урахуванням результатів моніторингових досліджень.

Напрямки:

- фізичний розвиток учнів;
- рівень психічного здоров'я особистості;
- рівень соціального здоров'я особистості;
- сприятливі умови для соціалізації особистості;
- рівень духовного здоров'я особистості;
- раціональне харчування;
- фізкультурно-оздоровча діяльність навчального закладу;
- комфортність освітнього середовища;
- медичне обслуговування;
- валеологічна освіта.

Критерії оцінки:

- відповідність фізичного розвитку регіональним віково-статевим нормативам оцінки фізичного розвитку;
- відповідність фізичних кондицій державним стандартам і нормативам оцінки фізичної підготовленості;
- відповідність психічного розвитку віковим нормам психічного розвитку особистості;
- відповідність навчального середовища

державним санітарним правилам і нормам влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організація навчально-виховного процесу.

Технологія діагностики повинна відповідати визначеним параметрам, а для якісного проведення досліджень необхідно забезпечити такі умови:

- мінімальний вплив змагальності при проведенні діагностики;
- проведення моніторингових досліджень 2-3 рази на рік;
- залучення до цієї роботи психолога, соціального педагога, медичного працівника, учителів фізкультури, основ здоров'я, біології (валеології), класних керівників.

Очікувані результати:

1. Одержання якісної достовірної інформації про стан здоров'я учнів, відслідкування ряду факторів, що впливають на нього:

- рівень фізичного розвитку та фізичної підготовленості;
- стан клінічного, психічного, соціального

здоров'я учнів;

- стан клінічного, психічного здоров'я педагогів;

- рівень валеологічної освіти;

- відповідність освітнього середовища державним санітарним правилам і нормам влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів;

- якість фізкультурно-оздоровчої діяльності навчального закладу.

2. Упровадження адаптивної системи корекції здоров'я учнів.

3. Підвищення фахової компетентності педагогів щодо реалізації оздоровчої функції освіти.

4. Урахування результатів моніторингу та їх суттєвого впливу на якість прийняття управлінських рішень щодо організації здоров'язбережувального навчально-виховного процесу.

Протягом трьох років програма була адаптована у п'яти базових школах, а з 2006 р. поступово впроваджується в роботу навчальних закладів Донецької області.

Аналіз отриманих матеріалів пілотних шкіл засвідчив, що запропонована методика діагностування доступна, але, як підкреслили деякі респонденти, виникли певні труднощі в її проведенні.

Враховуючи ці пропозиції, укладачі внесли зміни до методики діагностування фізичного розвитку дітей, доробили інструментарій проведення діагностики основних складових здоров'я для роботи в дошкільних закладах освіти. Водночас, незважаючи на отримані результати, залишилися невирішеними питання:

1) взаємодії та координації зусиль відділів і підрозділів Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, наукових працівників вищих навчальних закладів, районних (міських) методичних служб для забезпечення єдиного підходу до системної роботи з педагогами з питань реалізації оздоровчої функції освіти;

2) розробки діагностики та корекції станів психічного, соціального та духовного здоров'я;

3) організації корекційної роботи та прогнозування розвитку здоров'язбережувального педагогічного процесу в конкретному навчальному закладі.

Організація та проведення моніторингу оздоровчої функції освіти в навчальних закладах області склалися з декілька етапів. **На першому етапі** при Донецькому облІІПО створено відділ методичного забезпечення оздоровчої функції освіти, основним завданням якого стали: створення гнучкої системи безперервної післядипломної

освіти педагогів різного профілю в галузі оздоровчої функції освіти в усіх типах навчальних закладів; розробка та впровадження системи моніторингових досліджень у галузі оздоровчої функції освіти; аналіз тенденцій у стані фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я учасників освітнього процесу, корекція та прогнозування розвитку здоров'язберігаючого педагогічного процесу в існуючому освітньому середовищі тощо.

У цей період визначено навчальні заклади (школи та дитячі садки), які виявили бажання працювати в напрямку реалізації даної програми, і коло таких закладів із кожним роком збільшується. А вибірка дозволяє прослідкувати в динаміці зміни здоров'я дітей дошкільного віку при їх переході до початкової ланки освіти, а школярів середньої ланки – до старшої.

Відповідно з керівниками моніторингових груп проведено серію консультацій та семінарів, тематика яких уміщувала методику здійснення всіх етапів даної моделі програми: інструктивно-методичне забезпечення роботи, створення аналітико-прогностичного узагальнення та обґрунтування результатів, виявлення подальших тенденцій в діяльності навчальних закладів за проблемою. Особливо необхідно звернути увагу на продуктивну співпрацю в цьому напрямку з обласним та міським центрами здоров'я, обласним наркологічним диспансером, що дозволило грамотно спланувати профілактично-корекційну роботу за результатами стану здоров'я дітей тощо.

На другому етапі проведено моніторинг фізичної, соціальної складових здоров'я та рівня валеологічних знань учнів, комфортності освітнього середовища [8, 9].

Аналіз результатів моніторингових досліджень свідчить, що тільки у половині дітей як дошкільного, так і шкільного віку фізичний розвиток відповідає регіональним віково-статевим нормативам оцінки фізичного розвитку і параметрам нормативів провідних систем [12]. Водночас, від дошкільного до шкільного віку погіршується рівень фізичної підготовки дітей. Постійне вивчення структури захворюваності (рис. 1, 2) визначило найбільший відсоток дітей з порушеннями в опорно-руховій системі у дошкільників та збереження цієї тенденції у школярів (сколіоз, порушення постави, плоскостопість). Порушення в опорно-руховій системі взаємопов'язано з ростом патології зору та слуху. Насторожує динаміка росту захворювань травної системи в учнів, оскільки вона безпосередньо впливає на стан імунної системи та на обмін речовин в організмі.

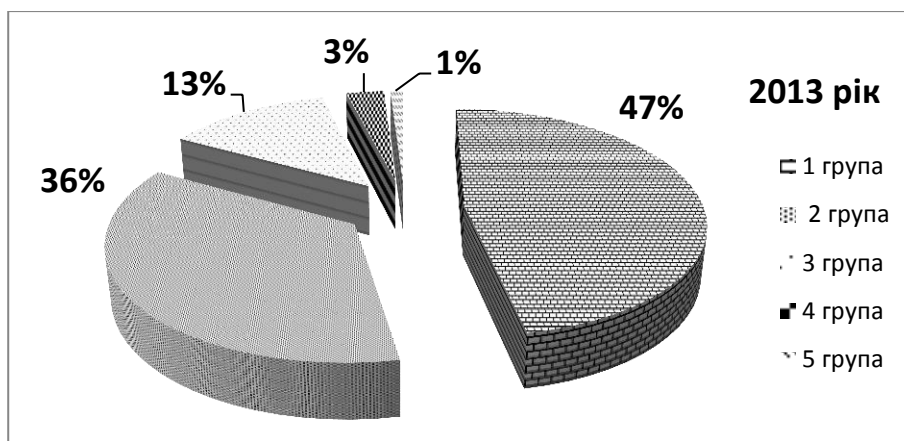

Рис. 1 Стан клінічного здоров'я дітей шкільного віку (вибірка учнів 7-х класів, жовтень 2013, у %)

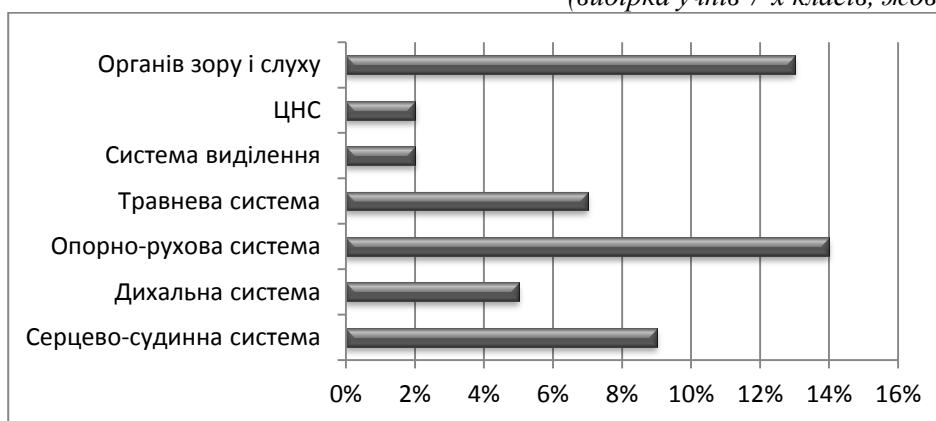

Рис. 2 Структура захворюваності дітей шкільного віку (вибірка учнів 7-х класів, жовтень 2013, у %)

Необхідно підкреслити зацікавленість керівників шкіл моніторинговими дослідженнями, що дало можливість отримати більш достовірну інформацію про стан здоров'я учнів.

За результатами моніторингу можна виділити найбільш вагомі причини, які впливають на стан здоров'я [6, 8, 9]:

- недоліки в організації навчально-виховного процесу, а саме:

1) інформаційне перенавантаження дитини;

2) порушення «Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу»: у 70% шкіл, які взяли участь у дослідженні, наповнюваність класів не відповідає площі навчальних кімнат, у 26% - відмічено порушення повітряно-теплового режиму, у 18% - освітлення;

3) порушення деякими педагогами основних гігієнічних критеріїв раціональної організації уроків;

4) недостатній рівень рухової активності дітей під час навчально-виховного процесу в школі.

5) відсутність збалансованого раціонального харчування;

- відсутність в деяких школах медичних працівників, в останні роки не проводився

поглиблений медичний огляд, і це не дає змоги організувати навчально-виховний процес з урахуванням здоров'я учнів.

- невідповідність педагогів до роботи у здоров'язберігаючому освітньому середовищі.

Цей факт указує на необхідність реорганізації навчально-виховного процесу у бік підтримки і зміцнення здоров'я дітей, а це залежить від зусиль всього педагогічного колективу, зміни його ставлення до даної проблеми. Таку діяльність доцільно здійснювати у наступних напрямках.

По-перше, організувати педагогічний процес відповідно до здоров'язберігаючих освітніх технологій та з урахуванням психолого-технологічних підходів підтримки та супроводу психологічного здоров'я дитини і педагога [10; с. 79-81, 84-95]. Аналіз структури захворюваності дітей дошкільного та шкільного віку свідчить, що недотримання вищезазначених технологій у школах призводить до росту патології опорно-рухової системи (сколіоз, плоскостопість) серед учнів 6-х класів за рік на 3%, у той час, коли в дошкільних закладах цей показник зменшується на 5%. Крім того, організація різних форм рухової активності в дитячих садках сприяє тому, що зменшується кількість дошкільників (понад 7%), які мають патологію дихальної системи.

Вивчення даних про кількість дітей,

віднесених до певних груп здоров'я, дає можливість відзначити значну різницю (в межах 18-24%) між дітьми дошкільного і шкільного віку, які за станом здоров'я віднесені до 1-ї та до 2-ї групи. Саме тенденція зменшення або збільшення кількості умовно здорових дітей є показником стану їх здоров'я та ефективної організації здоров'язбережувального навчального процесу.

По-друге, неможливо досягти результату зміцнення здоров'я, коли сама дитина не знає, як його підтримати та як для цього їй необхідно діяти. Проведення просвітницько-профілактичної роботи зі школярами з метою формування в них системи знань про здоров'я людини, мотивації на збереження власного здоров'я та з навколишніх через цикл навчальних дисциплін, класні години, індивідуальні бесіди тощо забезпечує їх свідоме ставлення до свого здорового способу життя.

По-третє, при плануванні навчально-виховного процесу необхідно враховувати умовні параметри, що визначають структуру

навчального року, тривалість навчального тижня та допустиме навантаження на дітей (розклад) протягом нього і які представлені в Державних санітарних правилах і нормах влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу [5].

Згідно з отриманими даними найбільше навантаження на дітей приходиться на середу, найменше – на п'ятницю, тоді як за допустимими параметрами це повинні бути вівторок та четвер відповідно (рис. 3), в інші дні тижня вони також не відповідають допустимій нормі. Тобто дошкільники та школярі день у день протягом року працюють, використовуючи резерви свого морфофункціонального розвитку, і як результат – частіше проявляється стан втоми, зниження мотивації до навчання, головний біль, різь в очах, відбувається підвищення нервового напруження, поява та закріплення відхилень у їх розвитку.

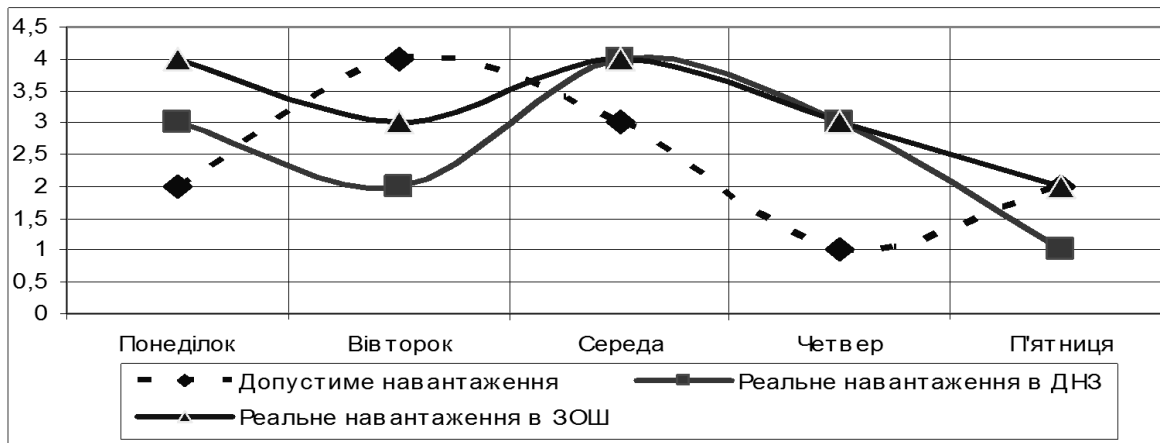

Рис 3. Організація розкладу занять в ДНЗ та школах відповідно до умовних параметрів, що визначають допустиме навантаження на дітей

Отже, раціональне планування освітнього процесу з урахуванням з урахуванням морфофункціональних вікових показників розвитку учнів, відповідного стану здоров'я та умов навчального закладу забезпечують достатньо високий рівень розумової та фізичної працездатності, а також адаптивність до навчального, соціального та природного середовища, що постійно змінюється.

Ефективна реалізація оздоровчої функції освіти потребує і зміни в підготовці вчителя до цієї роботи. Соціологічне дослідження, проведене серед слухачів курсів, показало, що тільки 37% респондентів мають достатній рівень знань зі здорового способу життя. Неточне чи неповне знання, недоговореність або зсув акцентів призводять до хибних поглядів, стають перепорою між об'єктивними знаннями і реальним життям людини. Саме тому цю проблему інститут вирішує через систему

безперервної освіти: курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників, міжкурсову роботу, самоосвіту.

На третьому етапі організовано вивчення рівня готовності педагогічних колективів до реалізації програми «Моніторинг оздоровчої функції освіти» та подальше вдосконалення роботи щодо підготовки та перепідготовки кадрів з даної проблеми. Для того, щоб ця програма спрацювала в усіх навчальних закладах, необхідно не тільки бажання, а й професійна підготовка до її впровадження. Проведення моніторингу в закладах освіти показало: не всі керівники розуміють, що діяльність у цьому напрямку повинна проводитися силами всього педагогічного колективу, а не окремим вчителем.

У зв'язку з цим було проведено опитування директорів шкіл, завідувачів ДНЗ щодо визначення їх ставлення до проблеми формування та збереження здоров'я дітей у навчальному

середовищі. Їх аналіз свідчить, що більше половини опитуваних не розуміють необхідності участі всього колективу в її реалізації, а організація роботи в навчальному закладі з питань підтримки та збереження здоров'я дітей має певні труднощі (табл. 2).

Таблиця 2

Труднощі в роботі освітніх закладів зі збереження та підтримки здоров'я дітей і педагогів

Вид труднощів	Директори шкіл	Завідувачі ДНЗ
Недостатність (відсутність) матеріального забезпечення	86%	70%
Кадрове забезпечення	41%	40%
Методичне забезпечення	32%	17%

Так, серед проблем, які виникають у процесі реалізації оздоровчої функції освіти, переважна більшість керівників шкіл та дошкільних закладів визначає недостатність матеріального забезпечення (до 86%), що, у свою чергу, знижує рівень комфортності середовища, яке негативно впливає на здоров'я всіх учасників освітнього процесу; недостатність кадрового (близько 40%) забезпечення. Що стосується методичного забезпечення, то це питання найбільш турбує до 32% керівників. Більшість з них хотіли б отримати допомогу (табл. 3) з методичного забезпечення моніторингу оздоровчої функції освіти (до 64%) та інформаційного забезпечення щодо впровадження здоров'язбережувальних технологій (до 45%).

Таблиця 3

Необхідність допомоги у процесі реалізації програми «Моніторинг оздоровчої функції освіти»

Вид допомоги	Директори шкіл	Завідувачі ДНЗ
Інформаційне забезпечення процесу впровадження здоров'язбережувальних технологій	45%	43%
Методичне забезпечення моніторингу оздоровчої функції освіти	64%	57%
Сприяння інноваційній діяльності закладів освіти щодо проблеми	27%	40%

Відповідно до отриманих даних визначено систему роботи курсової підготовки керівників навчальних закладів та педагогів. У навчальні плани всіх курсів введено модулі з питань здоров'язбереження, які стали їх складовою частиною, а саме: «Особливості реалізації оздоровчої функції освіти в навчальних закладах», «Моніторинг оздоровчої функції освіти в дошкільних навчальних закладах», «Фахова компетентність керівника/педагога щодо впровадження здоров'язбережувальних педагогічних технологій як засобу вдосконалення освітнього процесу в сучасному навчальному закладі», «Інформаційно-навчальний практикум «Попередження та подолання професійного вигорання як одна з умов збереження та відновлення здоров'я педагогічних працівників»» тощо. Запропоновані модулі передбачають нове бачення організації оздоровчої функції освіти й дають учителю основу знань щодо складових закономірностей формування здоров'я. Залежно від терміну курсів було запропоновано модулі на 6 (2-тижневі) і на 12 (4-тижневі) годин в очній та дистанційній формі навчання.

Особливий акцент зроблено на роботі з методичними службами міст та районів,

керівниками навчальних закладів. Так, з районними та міськими методичними службами проводяться інструктивно-практичні семінари з питання «Організація допомоги навчальним закладам, які беруть участь у реалізації моніторингу оздоровчої функції освіти» тощо. А для керівників навчальних закладів працює постійно діючий семінар «Управління здоров'язбережувальною діяльністю в навчальних закладах», на якому розглядаються питання організації здорового та безпечного навчально-виховного процесу, упровадження регіональної програми «Моніторинг оздоровчої функції освіти», інновації у формування здорового способу життя тощо. Три заняття ПДС було присвячено питанню реалізації «Комплексної програми збереження та відновлення психологічного здоров'я педагогів». Організована робота методичних об'єднань учителів з цих питань, методична робота в школах, самоосвіта.

Також із метою забезпечення цілеспрямованості та результативності цієї роботи було запропоновано алгоритм методичного супроводу моніторингу оздоровчої функції освіти (табл. 4).

Алгоритм методичного супроводу моніторингу оздоровчої функції освіти

№	Етап	Зміст методичного супроводу
1	Підготовчий	<ul style="list-style-type: none"> – Мотивація до впровадження моніторингу оздоровчої функції освіти в навчальному закладі; – Навчання керівників моніторингових груп, психолога, соціального педагога, вчителів фізичної культури, основ здоров'я, класних керівників щодо організації та проведення моніторингу; – Організація творчої групи з розробки, апробації та оцінки методичного забезпечення оздоровчої функції освіти; – Розробка (застосування інструментарію, який вже є) інформаційного забезпечення моніторингу оздоровчої функції освіти; – Забезпечення наукового та професійного супроводу роботи з проблеми (відповідні кафедри ВНЗ, медичні установи, суспільні організації, центри здоров'я, сім'ї тощо); – Підготовка наказу про проведення моніторингових досліджень у навчальному закладі; – Укомплектування необхідними кадрами (інструктори з фізичного виховання, психологи, медсестри, лікарі, вчителі фізичної культури тощо)
2	Діагностичний	<ul style="list-style-type: none"> – Спостереження за дотриманням критеріїв при моніторингових відстеженнях з метою визначення необхідної допомоги; – Надання методичної допомоги під час проведення моніторингу; – Внесення корективів до інструкції проведення моніторингу
3	Аналітико-прогностичний	<ul style="list-style-type: none"> – Надання допомоги в обробці та аналізу результатів моніторингу; – Визначення тенденцій у стані здоров'я дошкільників та школярів; – Обґрунтування результатів, визначення висновків стосовно конкретного навчального закладу; – Узагальнення результатів у вигляді інформації або довідки про висновки моніторингу оздоровчої функції освіти, до якої додаються таблиці
4	Корекційний	<ul style="list-style-type: none"> – Надання допомоги у визначенні доцільності корекційних заходів щодо конкретного навчального закладу; – Надання допомоги в організації та проведенні корекційних заходів (клінічні заходи проводить тільки медичний працівник); – Надання допомоги в організації психологічних корекційних заходів з дітьми та батьками; – Залучення до валеологічних заходів лікарів, працівників санепідемстанції, науковців організація відповідних заходів з батьками та учнями
5	Підсумково-прогностичний	<ul style="list-style-type: none"> – Надання допомоги щодо здійснення оцінки стану об'єкту моніторингу; – Уточнення висновків щодо відповідності меті та завданням моніторингу; – Визначення ефективності запропонованого інструментарію моніторингу; – Внесення корективів до програми розвитку здоров'язбережувальної інфраструктури закладу з урахуванням результатів моніторингових досліджень

Ефективність методичного супроводу моніторингу оздоровчої функції освіти забезпечується плідною співпрацею з провідними фахівцями обласного управління охорони здоров'я, обласною санітарно-епідеміологічною станцією, обласним наркологічним диспансером, обласним та міським Центрами здоров'я, обласним центром практичної психології, обласною клінічною психоневрологічною лікарнею - медико-психологічним центром тощо. Вони залучаються до складання методичних рекомендацій, проведення лекційно-практичних занять у курсовий та міжкурсний період, консультування працівників інституту та слухачів.

Результатом такої співпраці є видання методичних посібників, серед яких найбільш ґрунтовно висвітлюють питання вирішення цієї проблеми такі: «Реализация оздоровительной функции образования: проблемы теории и практики» [10], «Навчання без шкоди для здоров'я. Довідник-практикум керівника та педагогів школи сприяння здоров'ю» [6] тощо.

Висновки. Можна зазначити, що діяльність із представленої проблеми має певні позитивні

кроки, але закінченою її не можна вважати. Необхідна подальша скоординована робота щодо реалізації регіональної програми „Моніторинг оздоровчої функції освіти”, а саме вирішення першочергових завдань:

1. Подальше виявлення тенденцій у стані здоров'я учасників освітнього процесу, корекція та прогнозування здоров'язбережувального педагогічного процесу на підставі моніторингових досліджень.

2. Сприяння створенню єдиного інформаційного простору, спрямованого на формування у дітей свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я громадян як найвищої цінності, засад здорового способу життя.

3. Інтеграція зусиль педагогічних колективів навчальних закладів, батьків, дітей з провідними науковими та методичними установами і центрами Міжнародного, Всеукраїнського й обласного рівнів, що займаються проблемами здоров'я щодо організації здоров'язбережувального навчально-виховного процесу на підставі результатів моніторингових досліджень оздоровчої функції освіти.

4. Організація аналітико-прогностичної діяльності всіх учасників педагогічного процесу щодо стану здоров'я дітей та формування в них здоров'язбережувальної компетентності.

5. Подальша розробка та вдосконалення навчально-методичного забезпечення оздоровчої функції освіти.

6. Сприяння роботі зі створення умов для отримання післядипломної освіти педагогічними працівниками з питань реалізації оздоровчої функції освіти в навчальних закладах.

Список джерел

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір» від 31.10.2011 № 1164-р // Урядовий кур'єр. – 2011. - № 218. – 23 листопада. – Середа.
2. Наказ Міністерства освіти і науки України № 108 від 22.02.2005 «Про проведення моніторингу стану фізичного, психічного й морального здоров'я учнів та інфраструктури навчальних закладів, яка забезпечує збереження здоров'я школярів».
3. Наказ Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України від 20.07.2009 № 518/674 «Про забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах».
4. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 16.08.2010 № 682 (із змінами від 23.05.2012 № 382) «Про удосконалення медичного обслуговування учнів загальноосвітніх навчальних закладів», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10.09.2010 № 794/18089.
5. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу / ДСанПін 5.5.2008-01 МОЗ України / Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63, Лист Міністерства освіти і науки України від 5.06.2001 № 1/12-1459. – Київ: Міністерство охорони здоров'я України, 2001. – 54 с.
6. Навчання без шкоди для здоров'я. Довідник-практикум керівника та педагогів школи сприяння здоров'ю [Текст]: / за заг. ред. В.С. Поуль. – Донецьк: Витоки, 2013. – 290 с.
7. Обласна програма «Освіта Донецчини. 2012-2016 роки» // Рішення Донецької обласної ради від 29.03.2012 р. № 6/10-253 (Проект «Здоров'я через освіту»).
8. Поуль В.С., Челах Г.Є. Моніторинг оздоровчої функції освіти [Текст] // Управління освітою – Шкільний світ – 2006. – Жовтень. – 20 (140). – С. 11-16.
9. Поуль В.С. Турбота про здоров'я дітей – нагальне завдання закладів освіти [Текст] / Педагогічна скарбниця Донецчини. – 2008. – № 2. – С. 56-59.
10. Реализация оздоровительной функции образования: проблемы теории и практики [Текст]: Учебно-методическое пособие / под ред. О.И. Васильковой, В.С. Поуль, Г.Е. Челах. – Донецк: Каштан, 2008. – 168 с.
11. Регіональна програма «Моніторинг оздоровчої функції освіти» [Текст] / Укладачі: А.П. Відюк, Г.Є. Челах, О.І. Козакова, А.І. Селиванов, В.С. Поуль. – Донецьк: Витоки, 2007. – 14 с.
12. Регіональні віково-статеві нормативи оцінки фізичного розвитку дітей та підлітків. – Донецьк: Донецька обласна санепідстанція, 2005. – 20 с.

КОВАЛЬ Н.М.,

методист науково-методичного центру
менеджменту освіти та педагогічних інновацій
Донецького облІППО

УДК 371.11 + 378.046.4

Шляхи вдосконалення аналітичної діяльності КЕРІВНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуті шляхи вдосконалення аналітичної діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти. Наведені основні інноваційні аспекти діяльності Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти щодо підготовки в курсовий та міжкурсний періоди управління нової формації.

Ключові слова: система післядипломної педагогічної освіти, аналітична діяльність, управлінська компетентність, керівник.

В статье рассмотрены пути совершенствования аналитической деятельности руководителей общеобразовательных учебных заведений в системе последипломного педагогического образования. Приведены основные инновационные аспекты деятельности Донецкого областного института последипломного педагогического образования в направлении подготовки в курсовой и межкурсовой периоды управления новой формации.

Ключевые слова: система последипломного педагогического образования, аналитическая деятельность, управленческая компетентность, руководитель.